

Col·lecció Missatges, 31

**Defensa i elogi
de la política.
Grandesa i misèria
de la política**

Jordi Pujol
President de la Generalitat
de Catalunya

La Pedrera
Barcelona, 4 de juny de 2002

Generalitat de Catalunya

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

Pujol, Jordi

Defensa i elogi de la política, grandesa i misèria de la política. –

(Missatges ; 31)

ISBN 84-393-5835-0

I. Catalunya. Generalitat II. Títol

1. Política

32(467.1)“2002”(042)

© Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

1a edició: setembre 2002

ISBN: 84-393-5835-0

Dipòsit legal: B-33.145-2002

Disseny i producció: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions
Impressió: Gràfiques Maculart, SA

Defensa i elogi de la política. Grandesa i misèria de la política*

La Pedrera

Barcelona, 4 de juny de 2002

Senyores i senyors,

Com saben, els vull parlar de la grandesa i la misèria de la política. Per cert, un amic em va comentar ahir que en el títol ja està dit tot el que se'n pugui dir. I que només aquestes dues paraules, grandesa i misèria, ja són la base per a tota persona interessada a reflexionar sobre la condició de la política i del polític. Però suposo que vostès esperen que digui alguna cosa més. Provaré de fer-ho.

Faig aquesta conferència en un moment no gaire adequat. O potser dels més adequats, perquè també es pot pensar que cal i és just que precisament ara es faci una defensa de la política. El que no sé és si jo, polític en actiu, sóc la persona més adient per fer-ho. Però com que hi ha poca gent disposada a fer-ho, ho faig jo, com a coneixedor de la política per dintre, i per tant en primera persona, i també pel que hi ha de criticable en l'acció dels polítics.

* En aquest text, hi ha introduïts uns comentaris improvisats pel President durant el seu parlament, que figuren en cursiva.

Tothom s'atreveix a parlar malament de la política i dels polítics. Tothom parla, respecte de l'activitat política, de desencant, d'escepticisme, i de desinterès.

Crec que aquesta actitud és errònia i també injusta, però té la seva explicació i per desgràcia també té fonament. Per altra banda, és veritat que pel seu caràcter de servei públic, l'acció dels polítics ha de ser especialment vigilada. Els polítics tractem amb cabals i interessos públics, és a dir, de tothom. Però considero que és una necessitat de la societat recuperar el prestigi i la dignitat de la política. Perquè certament que hi ha una misèria de la política i dels polítics, però també hi pot haver una grandesa intrínseca en un tipus de servei per al bé comú, que només es pot fer des de la política. És veritat que hi ha altres maneres de servir el bé comú, però hi ha alguns aspectes molt importants en aquest servei que només es poden atendre des de la política.

Per altra banda, adoptar alegrement i per sistema una actitud de recel, menyspreu o rebuig contra la política pot ser molt perjudicial per a la societat. En dos sentits: perquè la societat necessita l'acció política i perquè en aquesta actitud hi ha un component de no-assumpció de la gent de les pròpies responsabilitats individuals i col·lectives.

Un exemple: de vegades, quan vaig a inaugurar una escola, i hi ha els pares, els mestres, l'alcalde, els dic: «El Govern de Catalunya té una responsabilitat amb vista a l'ensenyament, la formació del nois i les noies, i els mestres i l'Ajuntament també, però els principals responsables dels seus fills són vostès, els pares.» Naturalment, les administracions han d'ajudar, i els mestres hi tenen un paper capital, però el deure principal és dels pares. Sovint

em trobo que certs pares, alguna part de l'oposició o algun mitjà de comunicació em critiquen perquè diuen que vull encolomar la responsabilitat als pares. Nosaltres no podem renunciar a la nostra responsabilitat com a govern, ni els partits de l'oposició a la seva, però els pares, tampoc. Una de les maneres de renunciar-hi és dir: «Que ho facin els polítics i els mestres.» És molt fàcil afirmar: «No va bé? Doncs és culpa dels polítics, i en aquest cas també dels mestres.» Això és un exemple de rebuig i desprestigi de la política. És dolent per als polítics, però sobretot per a la gent, i molt especialment per als fills, per als nois i les noies.

Abans d'entrar en el tema he de fer dos comentaris o advertiments. El primer és que aquesta conferència no respon a cap objectiu més enllà de si mateixa. No la faig per explicar res ni per justificar res de l'actual política de la Generalitat o de CiU. Em miro la política, per una banda, amb molta trajectòria darrere meu; per l'altra, sobretot amb ganes d'ajudar a crear actituds positives per al futur. En tot cas, és amb aquesta mentalitat i no amb la prouja del debat polític immediat que m'ha fet il·lusió fer aquesta conferència.

La segona cosa a dir és que no he vingut a queixar-me. No tinc dret a queixar-me. Si faig política és perquè vull. Ningú no m'hi ha obligat.

I he tingut moltes recompenses, alguna de grossa, la majoria de les quals he d'agrair al poble de Catalunya.

No em queixo. Simplement miro de fer entendre algunes característiques de l'ofici de polític i, en un moment més aviat de desprestigi, vull fer-ne notar la necessitat, i fins i tot fer veure que objectivament té i pràcticament pot tenir grandesa moral. I també ho faig

per demanar que la gent judiqui la política i els polítics amb tanta exigència com vulgui, però fent també un esforç de responsabilitat i d'objectivitat. És convenient que així es faci pel bé de la societat mateixa.

Val a dir que això no passa només a Catalunya. A molts països d'Europa la política i els polítics són tinguts en poca estima; i també a Amèrica. Fa anys l'Institut Gallup va fer una enquesta als Estats Units d'Amèrica que va donar el resultat següent: a moltes mares els agradaria que els seus fills fossin el president dels Estats Units d'Amèrica, però no que fossin polítics. És una cosa impossible, evidentment, i poc racional.

Què pot ser-ne la causa? Hi ha qui diu que els polítics fan l'efecte de no interessar-se prou per la gent. I és veritat que, segons el meu parer, la primera condició del polític ha de ser sentir de debò interès per la gent. De fet, estimar-se-la. Realment molts polítics tenen aquest interès?

Jo crec que és difícil fer de polític a fons i durant un temps llarg sense interessar-se de debò per la gent. Però admeto que hi ha polítics en els quals el *carre-risme*, l'ambició o la vanitat ofeguen aquest interès. O que l'hàbit dona pas a una certa rutina.

O una qüestió que vostès han d'entendre i que forma part de situacions a vegades dramàtiques: arriba un moment en què hi ha polítics que no saben fer res més. Perquè han començat de molt joves fins que un bon dia es troben que ja no poden fer de polítics –perquè han perdut les eleccions, perquè han quedat arraconats, o pel que sigui. De tant en tant, rebo algun alcalde –i algun conseller meu– que em diu: «Mira, jo, la legislatura que ve, no vull continuar.» El raonament típic d'un d'aquests alcaldes –que ara plega després de vint anys de ser-ne– és: «Mira, jo tinc

cinquanta anys, i ara encara em veig amb cor de fer alguna cosa, encara em veig amb cor d'obrir un despatx, però si em quedo més, tard o d'hora tot s'acaba, i arribarà un moment que em puc trobar al carrer i em serà molt difícil tirar endavant.» La gent no s'adona d'aquests problemes. El cas és que, com deia, el polític que fa de polític a fons i durant un temps llarg s'interessa per la gent, perquè és molt difícil fer bé de polític si no t'estimes la feina que fas, com passa en qualsevol altra activitat humana, i per estimar-te la feina de polític t'has d'estimar la gent.

Hi ha qui diu també que cada cop més gent creu que els polítics han anat perdent poder de decisió. Que els organismes internacionals, les multinacionals, els mercats, els tecnòcrates, i la mateixa Unió Europea manen molt més que no pas ells. Però el cert és que en condicions similars hi ha països que a través de la seva política van millor que altres que n'apliquen una de diferent, malgrat estar subjectes als mateixos condicionaments.

Hi ha qui ho atribueix a la corrupció. Però de corrupció n'hi ha hagut sempre. Sempre s'ha dit «el poder corromp». Més, o menys que ara? Jo crec que menys, perquè ara hi ha molt més control. De l'oposició, dels mitjans de comunicació, de la societat en general. La corrupció era menys esventada als quatre vents. I era més assumida per la gent. Tot seguit en torno a parlar.

Una altra causa podria ser el que un autor anomena la dialèctica negativa de la democràcia.

La democràcia –i en part gràcies a això és el millor règim polític de tots– comporta una constant confrontació entre els polítics. Això fa que una part molt important del desprestigi de la política i dels polítics la

provoquin els mateixos polítics amb el pim-pam-pum a què ells mateixos se sotmeten, i que moltes, moltíssimes vegades, es basa en acusacions poc fonamentades. Un pim-pam-pum que es converteix en una penosa cacofonia. El dels polítics és l'únic gremi que no té per objectiu la defensa dels seus membres, sinó el seu desprestigi, fins i tot la seva ruïna. Contràriament al que passa amb tots els altres gremis. I les acusacions de corrupció, de vegades amb base i sovint sense, són una de les municions preferides en la competència política.

Poc o molt això sempre ha estat així. I poc o molt els mitjans de comunicació –o simplement la informació que arriba a la gent– hi han tingut sempre un gran paper. Ningú, i menys que ningú els polítics, poden pretendre matar el missatger. I em sembla que era Tocqueville que deia que per a un règim de llibertat era més important la llibertat de premsa que els partits polítics. Però no deixa de ser cert que actualment, molt més que mai, els mitjans de comunicació tenen un formidable poder d'amplificació que molt sovint incrementa el desprestigi dels polítics. En el seu llibre *Perfils de coratge*, Kennedy deia, ja fa més de quaranta anys, que «en l'actualitat el coratge polític (aclareixo, les actituds necessàries per prendre decisions arriscades de difícil comprensió per part de la gent) és més difícil que mai. I això es deu al fet que la nostra vida diària està cada cop més tan sotmesa a l'impacte de les comunicacions massives que qualsevol acció impopular o poc corrent provoca una tempesta de protestes com John Quincy Adams mai no hauria pogut imaginar el 1807.»

Els explico això del 1807, perquè John Quincy és un dels personatges que ell estudià. Va prendre una decisió

molt difícil, que el va fer molt impopular, i el van arrasar. Després, quan ja era molt gran, va ser president dels Estats Units. Però Kennedy diu que «la campanya que es va fer contra Adams el 1807 no té res a veure amb el que avui es pot fer amb els mitjans de comunicació actuals».

Repeteixo: no es tracta de matar el missatger. Els mitjans tenen l'obligació d'informar. Però és tanta la seva força que sí que estan obligats a fer una certa introspecció crítica. És a dir, tenen l'obligació de ser molt curiosos. Tenen l'obligació, per exemple, d'analitzar com és que tan i tan sovint, de fet la gran majoria de les vegades, les acusacions que uns polítics escampen contra un altre polític valent-se de la difusió mediàtica –allò que abans deia del pim-pam-pum– finalment quan arriben al jutge, o abans i tot, queden en no-res.

Ara bé, malgrat tot això, una cosa és certa: la política és necessària. Ho és en general i ho és en la seva versió democràtica basada en els partits. No hi ha democràcia sense partits polítics. I és necessària també, perquè sense política l'acció de direcció d'un país i d'una societat és insuficient, queda coixa. Perquè és veritat que la societat civil, ella sola, pot fer molt en la tasca que diem de construir un país i d'impulsar una societat, però ella sola no pot rematar, no pot consolidar. Li cal la política.

L'objecte de la política és el servei a la col·lectivitat. Per tant, per definició és una activitat noble. I és un servei, i això és important, fet amb visió global, fet en termes d'interès general. És important, dic, perquè hi ha accions de servei a la col·lectivitat molt lloables, però no fetes en termes globals. Aquest és un element important de la grandesa de la política. Preciso que l'expressió «termes globals» és aplicable a tots els nivells

de l'acció política. També a la d'un polític de poble petit. Significa no actuar només en termes parcials o sectorials dintre del territori corresponent.

L'alcalde d'un poble mitjanet o petit té una associació de veïns que li demana un centre cívic, uns mestres que li demanen una escola nova, uns pagesos que volen que es facin camins per anar als camps i als boscos, una plataforma que li diu que el més important de tot és salvar un bosquet que perilla perquè hauran de tallar quatre arbres per fer el camí que els pagesos reclamen, una gent que diu que hi ha d'haver un polígon industrial. Tot això li passa a l'alcalde d'un poble o d'una ciutat mitjaneta, i tothom ho té molt clar. L'ecologista vol conservar els pins, el pagès vol el camí, els industrials volen el terreny industrial i l'associació de veïns vol el centre cívic, però qui ha de resoldre el tema és ell amb una visió de conjunt, amb una visió de globalitat.

L'altre fet important a remarcar és que el polític, més que ningú, està obligat a donar comptes davant del país. Més que ningú assumeix responsabilitat pública.

Responsabilitat pública i responsabilitat global. I encara un tercer fet a subratllar: el polític ha de prendre decisions. Decideix i dirimeix: són dos conceptes molt semblants, però no del tot coincidents.

Insistiré en aquestes tres idees contemplant-les des d'un altre angle:

–1 Pregunto: davant de qui ret comptes un dirigent d'una ONG? Podem dir moltes coses positives del conjunt de les ONG, però, repeteixo: davant de qui són responsables? Dels seus errors, quan en cometen, qui els en demana comptes?

La mateixa pregunta faig referida a un periodista o a un acadèmic. Tots són persones que opinen, i so-

vint les seves opinions són valuoses i útils. Molt sovint. Però davant del país, quina responsabilitat tenen? Ningú no els demana comptes si s'equivoquen.

Al polític sí que li'n demanen. Cada quatre o cinc anys s'ha de sotmetre al veredicta electoral. Els mitjans de comunicació li tenen posat l'ull a sobre i denuncien els seus errors, reals o suposats (i no cal dir l'oposició). Tot això suposant encara que el clima polític sigui respectuós i civilitzat (és a dir, fins i tot sense caure en el pim-pam-pum que abans he denunciat).

Un exemple. Fa trenta anys el Club de Roma, que era i és una institució molt respectable, va preconitzar el creixement zero perquè deia que anàvem cap a l'exhauriment de recursos. Era una visió errònia. Si algun govern n'hagués fet cas i hagués fet una política de creixement zero, els electors a la primera o a la segona elecció l'haurien tret. En canvi, al Club de Roma ningú no li ha demanat comptes del seu error. Fins i tot hi ha qui diu que el seu error ha estat útil, perquè ha obligat a aprofundir en qüestions de sostenibilitat. Però fou un error que ningú creu necessari recordar i que afortunadament els governants no varen aplicar en les seves polítiques.

En les decisions a prendre sobre això, ningú no s'hi jugava l'estatus o el prestigi o la viabilitat del seu projecte excepte els polítics.

Si un dia TV3 va molt malament per raons econòmiques o per manca d'audiència a causa de la poca qualitat o perquè actua amb un sectarisme exclouent, o si no compleix bé el seu objectiu de política lingüística o si es produeix un fracàs del tipus que sigui, a qui seran demanats comptes?

Al Govern i al Parlament, és a dir, als polítics. I pot-

ser al director general de la Corporació. Però a ningú més.

Si l'economia no va prou bé, si baixa el nivell de vida, si perdem competitivitat, a qui seran demanats comptes? No se'n demanaran als professors d'economia, ni tampoc als empresaris, ni als articulistes, sinó al Govern, als polítics.

Són els polítics, sobretot, els qui assumeixen la responsabilitat davant del país. No diré que exclusivament, però quasi. I això és una de les coses que confereix grandesa a la política. La grandesa i la noblesa que deriven del compromís, del risc de l'error, del risc d'incomprensió, fins i tot de la pròpia insatisfacció.

-2 Hi ha molta gent disposada a fer un esforç d'un dia, d'un any, o de dos o tres anys. Però quanta n'hi ha de disposada a dedicar a una causa anys i panys, els que calguin? A adquirir un compromís públic, permanent i no volàtil?

A les ONG hi ha molta gent d'aquesta mena. I en els moviments d'Església, també. I en moltes entitats diverses. O sia, que aquest aspecte és compartit amb altres formes d'acció pública. Però en la política, aquest tipus de compromís es dona en un alt grau. I això és molt positiu.

-3 Em refereixo novament que hi ha ONG o plataformes ciutadanes o entitats socials o culturals que defensen una cosa concreta, de vegades molt important. I associacions de veïns que reclamen millores per al seu barri, i és molt legítim. Però per més que això sigui legítim, no deixen de ser o bé interessos particulars o bé aspectes parcials de l'interès general.

Llegia fa poc com un autor francès es queixava que, a hores d'ara, segons ell menys que abans, «no hi

ha cap voluntat general que se situï per sobre la gamma prosaica dels interessos particulars».

Deia que a hores d'ara escasseja el que ell anomena la «voluntat general», i que jo prefereixo dir-ne el sentit de l'interès general. L'interès, diu aquest autor, al servei de la comunitat de ciutadans.

Això és exactament un dèficit de política. I el polític –el polític, no el tècnic– ha de saber interpretar aquest interès general i prendre les decisions adequades. És això, la política. En tot cas, és el que ha de ser. I això és un altre factor de grandesa.

–4 Tot plegat ens porta a aquell altre punt que abans he esmentat: el polític ha de prendre decisions. Tothom pren decisions, és clar. A casa, al negoci, al club esportiu, a la cooperativa. Però estic parlant de decisions de les quals s'ha de respondre davant del conjunt de la població. De decisions públiques i que han de tenir en compte molts interessos contradictoris, entre els quals el polític ha de dirimir. El polític, més que ningú, dirimeix i decideix. I no pot ser unilateral; ha de tenir una visió global dels problemes plantejats.

Cada dos per tres ens arriben manifestos, opinions, i propostes; també protestes. Fins i tot estudis tècnics molt ben fets. I crítiques sovint encertades. I la pressió del carrer; la del mateix partit, i la dels votants. Sovint, tot plegat molt contradictori; i algun cop contradictori amb la realitat.

Amb tot això sobre la taula, el polític ha de decidir. I ha de dirimir. I és ell qui ho ha de fer. No l'hi han de fer ni els professors, ni els poders econòmics, ni els ecologistes, ni les ONG, ni els periodistes, ni els assessors d'imatge, ni cap *lobby*. Molts d'aquests el poden assessorar, però ha de decidir ell. Entre altres coses per-

què davant del país ell és el més responsable. El qui, de molt, assumeix més responsabilitat.

Fa poc, parlant amb uns professors universitaris que havien anat a la manifestació amb el lema «una altra Europa és possible», els vaig demanar que m'expliquessin què podia ser aquesta altra Europa i com es podia construir. Em varen dir que no ho sabien, però que això era cosa meva, o dels polítics, que ells simplement volien expressar la insatisfacció que a ells i a altres com ells els produïa l'Europa actual. Jo els vaig dir: «Escoltin, vostès viuen molt còmodament.» I em varen dir que sí, que vivien còmodament. Els polítics no poden viure tan còmodament.

Trobo respectable aquest raonament dels professors. Però no és assumible per a un polític. Un polític ha d'optar i ha de prendre decisions. S'ha de comprometre. Ha de córrer el risc d'equivocar-se. Ha de decidir. I això és precisament un component de la grandesa de la política.

Si vostès em diuen que tot això està molt bé, però que el que passa és que els polítics no estem a l'altura d'aquesta grandesa que jo crec que en principi té la política, i que cau sovint en la misèria, els diré que en part tenen raó.

I ja els he dit que nosaltres mateixos contribuïm al nostre descrèdit (ajudats per tercers). Però no som els únics que sovint no fem bé el que hauríem de fer. En canvi, som els més vistos.

Alguns filòsofs (Plató, per exemple) han propugnat que essent tan important el servei públic, el servei de la *res publica*, els polítics havien de ser homes de gran virtut i gran saviesa. Han parlat del govern dels savis i dels virtuosos. Però això no és possible, i fins i

tot pot ser negatiu. No sempre els savis són bons governants ni sempre els molt virtuosos tenen bones resonàncies humanes. De fet, les experiències que hi ha hagut en aquesta línia generalment no han estat bones.

Ara bé, sí que se'ns deu poder demanar als polítics certes qualitats. Però parlar d'això no és pròpiament l'objecte d'aquesta conferència. Ni probablement jo sóc la persona més indicada. Ara bé, potser fóra bo que això fos objecte de reflexió en la nostra societat. Una reflexió serena, al marge de partits concrets i de polítics concrets. Una reflexió que hauria de recollir crítiques sobre els polítics i certes maneres de fer política –i afortunadament algunes autocrítiques dels mateixos polítics–, però també analitzar bé la naturalesa de l'acció política, molt diferent, com ja he dit, de la de tants altres oficis i professions.

Una reflexió així segurament definiria certes qualitats i actituds que convé que tingui un polític. Per exemple, convé que tingui conviccions, que tingui caràcter, que tingui sentit del bé comú. Tot això sembla bastant evident, però no ho és tant en la pràctica. Ni és tan senzill. Recordin que Max Weber deia que hi ha una ètica de la responsabilitat i una ètica de la convicció, i que no sempre coincideixen.

Em comentava una vegada un important polític alemany: «Més d'un cop he hagut de posar el bé comú per sobre de les meves conviccions». I jo, que sé de què em parlava, creia que havia actuat amb honradesa.

Això pot passar. Però ha de fer mal; ha de fer sang al qui ho fa. I ha de tornar tan de pressa com pugui a les conviccions.

Fa tres o quatre anys em van convidar a anar al Vaticà, amb motiu de participar en la ponència «Defensa de

la família i de la vida a l'oest d'Europa» de la Trobada de Legisladors Polítics d'Europa, organitzada pel Consell Pontifici pro Família, i que tenia com a tema central «Els drets humans i el dret de família». Jo no era ponent però era un dels oradors, i es va donar el cas que jo hi vaig anar vuit dies després que el Parlament de Catalunya, per iniciativa del govern de CiU, hagués aprovat allò que vulgarment es diu la Llei de parelles de fet, i no era la millor introducció per entrar en aquell debat. En aquella reunió de gent molt important, amb molts cardenals, ben positiva, per cert, i amb molta obertura d'esperit, val a dir-ho, jo no vaig ser increpat, però sí qüestionat: «Com és que vostè, que passa per ser un home catòlic, va impulsar aquesta Llei? Com és això?» Jo els vaig dir: «S'escau que nosaltres tenim una realitat social que hem d'atendre, i dintre d'aquesta realitat social si no prenem segons quines mesures es produeixen situacions de gran injustícia amb determinades persones; per tant, amb uns límits –perquè evidentment havíem rebut moltes pressions per anar més enllà i no en vàrem fer cas– hem fet això.» Com que vaig veure que no els acabava de convèncer, els vaig dir: «Escoltin, en aquesta aula hi ha uns quants diputats democratacristians alemanys que, ells mateixos o altres membres del seu partit, han votat una nova Llei d'avortament. Per què –els vaig preguntar– la van votar?» Doncs pel motiu següent: hi havia una Llei d'avortament bastant restrictiva a l'Alemanya Occidental, i amb la reunificació es van trobar que tenien una altra Llei d'avortament de l'Alemanya Oriental, que era molt i molt permissiva. Aleshores això s'havia de resoldre, perquè resulta que una persona de Leipzig podia fer l'avortament en qualsevol moment i en qualsevol condició, mentre que una persona de Frankfurt, no, amb tots els tripijocs que això re-

presentava. I les van unificar reduint molt el caràcter tan permissiu que tenia la Llei oriental, l'excomunista, i apujant-lo una mica (introduint-hi algun supòsit més o alguna condició una mica més laxa) en la Llei de l'Alemanya Occidental. I van fer-ne una única llei. Per a això es necessitava la majoria de dos terços, però va resultar que socialistes, excomunistes, liberals i verds, que n'eren partidaris i que havien defensat una llei més permissiva, no sumaven els dos terços. De manera que no hi havia llei si no la votaven 30 o 40 diputats democratacristians. I així fou. En acabar, vaig coincidir amb una diputada democratacristiana que em va dir: «Miri, jo li vull explicar que sóc antiavortista radical i que vaig votar la Llei, i a més vaig organitzar entre els nostres diputats els qui havien de votar-hi a favor perquè sortís. Li he de dir que aquella nit no vaig poder dormir, però va ser un cas en què jo i el meu partit vàrem haver d'anteposar el que enteníem que era el bé comú –que era evitar la fractura en aquest terreny– a les nostres conviccions.» Aquest exemple és especialment dramàtic: no es tracta d'una mica més de renda o una infraestructura, sinó que afecta les íntimes conviccions de les persones. Aquesta senyora m'ho va dir molt afectada, plorosa –no sé què va passar el diumenge següent quan va anar a missa a la parròquia i es va trobar amb el rector i amb tots els seus amics–, però algú havia de prendre aquesta decisió. Jo no goso dir si la van prendre bé o malament, però és un exemple del que de vegades pot passar.

Una altra qualitat d'un polític de debò és el coratge. No es pot ser un polític important sense coratge (important en el nivell corresponent). Però tampoc això és senzill. No sempre el coratge es pot expressar d'una manera simple, o blanc o negre. Jo no aniré tan lluny com un polític anglès, John Morley, que en una biogra-

fia que va escriure sobre Gladstone arribà a dir que «la política és una activitat on s'ha de triar constantment entre dos despropòsits». No és així. Però sí que és cert que sovint cal el coratge per prendre decisions que no són clares. No són d'aquelles que produeixen satisfacció íntima. Són decisions que de vegades necessiten el coratge del negociador, perquè, com ja he dit altres vegades, tot negociador fàcilment pot tenir als ulls dels seus quelcom de traïdor. El coratge, per tant, de la impopularitat amb els teus. I finalment el coratge que cal per treballar per a la propera generació i no només per a les properes eleccions. El coratge que cal per prendre decisions que no seran agraïdes, sinó tot el contrari.

Una vegada vaig fer un discurs explicant el que havia estat l'aplicació del coratge i la capacitat d'autoimmolació en un dels polítics que jo admiro, en Sadat. O com, per exemple, ho va ser en el cas de la insurrecció irlandesa en Collins. En un cert sentit, com va ser el cas de De Gaulle, que en un moment determinat va tenir molt de caràcter i capacitat d'enfrontar-se amb els seus: «No anem bé, ja sé que sempre us he dit això, però ara us dic que, fent això, no anem bé.» De fet, De Gaulle no es va autoimmolar però li va anar de molt poc. Un parell de vegades li va anar de ben poc. En aquests moments, Israel i Palestina necessiten polítics capaços d'anar en contra dels seus, de contradir els seus i capaços d'autoimmolar-se. Que en un cert sentit és el que va fer Rabin. No cal arribar a aquest dramatisme, perquè cada dia un polític n'ha de prendre, d'aquestes decisions. «No m'agrada fer això, no em deixa gens satisfet», sense arribar al dramatisme del que explicava abans de l'avortament. Per tant, es necessita el coratge de ser impopular entre els teus. És el que estudia Kennedy en el seu llibre.

En molts països sense els complexos que tants catalans tenen diríem que una de les virtuts que ha de tenir un bon polític és el patriotisme. Entès de dues maneres: per començar, arran de terra com a estimació a la gent, a la terra i als que t'envolten, però també com a estimació al propi país.

Algú em pot dir que si tot això de la política és tan complicat, doncs per què en fem. O bé podria dir que amb les meves paraules corroboro que no hi pot haver ni prou conseqüència ni prou elevació ni prou esperit de servei, ni qui sap si prou honestedat en la política. Ho podria dir, i ja he dit que no he vingut a queixar-me. Personalment, i com jo molts d'altres, assumim la responsabilitat i la servitud de la política.

Ja sé que la font mai no raja neta. Que en la vocació de la política hi ha una barreja d'ambició de poder, de vanitat, de vegades de *carrerisme*, de convicció, de voluntat de servei i d'idealisme. No tots aquests ingredients han d'estar necessàriament presents en l'ADN de tots i cadascun dels polítics. Però la majoria, amb proporcions variables, hi són. Amb resultats diversos, de vegades dolents. Però molt sovint amb unes proporcions que fan que hi hagi ganes reals de servir la comunitat.

Els qui tenen aquesta sort poden fer política amb alegria i amb il·lusió. Amb convicció i alhora amb responsabilitat. I amb aquell patriotisme –no somriguin– que abans he dit. Algú em deia –i per això he dit «no somriguin»– que és impossible que en un mitjà, en un ambient tan convuls com la política, tan dominat per la picabaralla i de vegades pel cop baix, i tan assetjat per la lluita d'interessos, hi pugui germinar una il·lusió, un ideal, un altruisme. Però és que tot això de po-

sitiu ha de néixer abans de fer política. S'ha d'anar a la política per servir una il·lusió, un projecte, una idea de país i de societat, una nació, unes conviccions que ja tenim. No cal haver estudiat Ciències Polítiques per entrar en política. Cal, naturalment, tenir formació, la que correspongui segons els casos i nivells. Però sobretot cal tenir una actitud positiva.

Ja he dit abans que la font no raja mai neta del tot. Però si volem que la política tingui dignitat, cal que molts hi entrin tenint prèviament unes conviccions, una il·lusió i una real vocació de servei.

Això és molt important pensant en els polítics joves. La política té massa paranys i massa temptacions perquè la gent hi entri sense una preparació i uns principis ètics. No fos cas que les coses dolentes de la política s'apreguessin abans que les bones.

Senyores i senyors, els he volgut parlar d'un tema –el de la política i dels polítics– d'una manera que no és habitual que ho facin els polítics en exercici. Segons com, aquest podria ser l'únic mèrit d'aquesta conferència. I reconec que alguns dels punts difícils que he tractat deuen formar part de la mateixa naturalesa de la política. En tot cas, és una invitació perquè hi pensin la gent responsable del món polític i també la societat en general, i que ho tinguin present a l'hora d'actuar, d'expressar-se i de fer judicis. Perquè els principals responsables d'una política eficaç i alhora correcta som els polítics, però els no-polítics també hi tenen una part de responsabilitat.